

TEMA 19. ELS RECURSOS

Dret Processal III
Raquel Borges Blázquez

CONTINGUT

- I. Nocions essencials
- II. Dret al recurs
- III. Restriccions al dret al recurs
- IV. *Reformatio in peius*
- V. Efectes dels recursos
- VI. Classes
- VII. Recurs d'apel·lació

a) NOCIONES ESSENCIALS

- Els **mitjans d'impugnació** són els instruments a la disposició de les parts, mitjançant els quals es pot atacar una resolució judicial i instar que es **modifiqui** o **s'anul·le**.
- Característiques
 1. En sentit ampli: instruments jurídics que permeten atacar les sentències dictades en un procés una vegada han assolit fermesa → revisió i anul·lació.
 2. En sentit estricte: se circumscriuen a les resolucions que encara no causen l'efecte de cosa jutjada formal perquè no han assolit fermesa → reforma, apel·lació, cassació.

b) EL DRET AL RECURS

➤ Naturalesa del dret al recurs

- Acusació → tutela judicial efectiva. Dret de configuració legal.
- Condemnat → procés amb totes les garanties. **Dret fonamental a la doble instància penal.**
 - ✓ Resolucions interlocutòries de l'OJ o resolucions dictades pel LAJ: no existeix un dret general al recurs, sinó sols al recurs legalment previst.

➤ **DOBLE INSTÀNCIA PENAL** → art. 14.5 PIDCP i art. 2.1 Prot. 7 CEDH.

- Obligació internacional assumida per l'Estat espanyol de garantir que la declaració de culpabilitat o condemna siga examinada per un tribunal superior.
- La Llei 41/2015 ha fet efectiva la generalització de la segona instància penal.

c) RESTRICCIONS AL DRET AL RECURS

1. Causes el coneixement de les quals correspon a la sala segona del Tribunal Suprem → (art. 57.1 LOPJ) TC i TEDH consideren que no vulnera el dret a la doble instància.
 2. Sentències de conformitat → actes propis; seguretat jurídica.
 3. Procés per acceptació de decret → igual que conformitat.
 4. Protocol núm. 7 CEDH → infraccions de menys gravetat o resolució que resol un recurs.
- ✓ En tot cas, l'admissibilitat del recurs pot condicionar-se a la satisfacció de determinats requisits materials o formals → si són molt formalistes, pot vulnerar el dret a la tutela judicial efectiva (TC).

d) LA 'REFORMATIO IN PEIUS'

- ✓ **Reformatio in peius:** condemnar qui va ser absolt o agreujar-li la condemna.
- **REGLA GENERAL** → prohibició de *reformatio in peius* per error en la valoració de la prova:
 - a) Recurs d'apel·lació → art. 790.2 i 792.2 LECrim.
 - b) Recurs de cassació → doctrina TEDH, TC i TS.
- Pot haver-hi condemna *ex novo* o agreujament de condemna quan en el recurs es dirimeixen exclusivament qüestions de dret, mai de fet.
- Possibilitat de l'acusació d'anul·lar la sentència → motivació irracional, arbitrària, deficient, etc. (art. 790.2 LECrim, TS, TC).

e) EFECTES DELS RECURSOS

- La interposició d'un recurs exclou la fermesa de la resolució recorreguda.
- A més, pot tenir els efectes següents:
 - a) **Efecte devolutiu**: quan resol un òrgan diferent i superior (ad quem) d'aquell que va dictar la resolució recorreguda (*a quo*). En cas contrari és no devolutiu.
 - b) **Efecte extensiu**: extensió de les conseqüències favorables a aquells qui no van recórrer contra la sentència però estan en idèntica situació.
 - Art. 903 LECrim → aprofitarà als altres en allò que els siga favorable, mai si els és desfavorable.
 - Previst per a la cassació, però s'admet en apel·lació.

e) EFECTES DELS RECURSOS

c) Efecte suspensiu

- Durant la tramitació del recurs queda en suspens l'eficàcia jurídica de la resolució impugnada. Cal esperar a saber-ne el resultat per a actuar en conseqüència.
- Contra **resolucions interlocutòries**: regla general → no suspensiu. Aquests són reforma, súplica, reposició, revisió i apel·lació contra interlocutòries (excepte disposició en contrari).
- Contra **resolucions definitives**:
 - a) Sentència absolutòria: no impedeix que s'execute en allò que li siga favorable (posada en llibertat).
 - b) Sentència condemnatòria: suspensió de l'execució durant el termini en què s'hi pot recórrer i fins a la decisió del recurs.

f) CLASSES

a) Segons s'atribuisca a un òrgan jeràrquicament superior o no

- **DEVOLUTIUS:** el coneixement d'aquest recurs s'atribueix a l'òrgan jeràrquicament superior al que va dictar la resolució recorreguda: apel·lació, cassació i queixa.
- **NO DEVOLUTIUS:** el coneixement d'aquest recurs correspon al mateix òrgan que va dictar la resolució recorreguda: reposició, reforma i súplica.

b) Per les motivacions

- **ORDINARIS:** només necessiten la simple al·legació d'un perjudici o gravamen causat: reposició, reforma, súplica, apel·lació, queixa i revisió.
- **EXTRAORDINARIS:** exigeixen per a interposar-los la concurrència d'algun dels motius específics que ho permeten: cassació i apel·lació al jurat.

c) Pel caràcter o naturalesa de la resolució recorreguda

- **PROCESSALS:** s'interposen contra resolucions interlocutòries, és a dir, providències i actuacions no definitives. Són: revisió, reforma i súplica (apel·lació o un altre recurs quan s'al·lega la infracció de normes processals).
- **MATERIALS:** s'interposen contra resolucions que contenen pronunciaments sobre el fons de l'assumpte, és a dir, actuacions i sentències.

RECURSOS NO DEVOLUTIUS

1. EL MATEIX ÒRGAN QUE VA DICTAR LA RESOLUCIÓ RECORREGUDA. 2. RECURSOS ORDINARIS. 3. S'INTERPOSEN CONTRA RESOLUCIONS INTERLOCUTÒRIES I NO TENEN EFECTES SUSPENSIVS, LLEVAT QUE LA LLEI DISPOSE UNA ALTRA COSA.

Recurs de reposició	Recurs de reforma	Recurs de súplica
<ul style="list-style-type: none">✓ Contra totes les diligències d'ordenació del LAJ i contra aquells dels seus decrets que no siguin directament recurribles en revisió.✓ S'interposa davant del mateix LAJ per escrit dins dels tres dies següents a la notificació.✓ Admès a tràmit, el fiscal i les altres parts poden fer-hi al·legacions per escrit (2 dies) després dels quals el LAJ emet una resolució per decret irrecurrible.	<ul style="list-style-type: none">✓ Contra resolucions interlocutòries dels òrgans unipersonals que no estiguen exceptuats de recurs.✓ Davant del mateix jutge que va dictar la resolució contra la qual es recorre.✓ Finalitat: que reconsideri la seua decisió i la <i>reforme</i>.✓ Es planteja per escrit en els 3 dies següents a la notificació de la resolució.✓ Trasllat a les parts perquè hi presenten al·legacions.✓ Pot promoure's juntament amb l'apel·lació (requisit d'admissibilitat del recurs d'apel·lació contra resolucions interlocutòries en l'ordinari i potestatiu en l'abreujat).	<ul style="list-style-type: none">✓ Òrgans col·legiats.✓ Idèntiques característiques que el de reforma.

RECURSOS DEVOLUTIUS

Recurs de revisió	Recurs d'apel·lació	Recurs de queixa	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Són recurribles en revisió directa –sense reposició prèvia- els decrets del LAJ quan així ho preveja la llei. ✓ S'interposa per escrit davant del jutge o tribunal amb competència funcional en la fase del procés en la qual ha recaigut el decret del LAJ que s'impugna. Termini: 3 dies. ✓ Una vegada admès a tràmit, el fiscal i les parts personades disposen d'un termini comú (2 dies) per a fer-hi alegacions per escrit. ✓ L'òrgan resol el recurs per acte irrecurrible. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Contra resolucions interlocutòries. ✓ Contra resolucions definitives (actuacions). ✓ Contra resolucions definitives (sentències). 	<p>Contra resolucions interlocutòries en substitució de l'apel·lació.</p>	<p>Per inadmissió d'un altre recurs.</p>
		<p>Contra totes les actuacions no apel·lables dels JI.</p> <p>Només procediment ordinari.</p> <p>Es promou davant de l'òrgan <i>ad quem</i> per escrit, signatura d'advocat i de procurador</p> <p>Efectes de l'apel·lació.</p>	<p>Caràcter instrumental</p> <p>a) Art. 218: contra les resolucions en què es denega l'admissió d'un recurs d'apel·lació.</p> <p>b) Contra interlocutòria per denegació, a qui desitja recórrer en cassació, del testimoniatge de la resolució contra la qual es vol recórrer i que ha d'aportar-se davant de la Sala II del TS a fi de formalitzar aquest recurs.</p>

APEL·LACIÓ CONTRA RESOLUCIONS INTERLOCUTÒRIES

➤ Resolucions recurribles

- Ordinari: resolucions del JI quan ho disposa la llei.
- Abreujat i ràpids: resolucions del JI i del JPE que no estiguen exceptuades de recurs (art. 766.1 LECrim).
- Menors: actuacions que dicten el JMe.

➤ Efectes del recurs

- Devolutiu: sempre. La decisió correspon a l'òrgan judicial jeràrquicament superior.
- Suspensiu: només té efecte suspensiu si la llei així ho disposa de forma expressa.
 - ✓ **Admès "a ambdós efectes"** → devolutiu i suspensiu.

APEL·LACIÓ CONTRA RESOLUCIONS INTERLOCUTÒRIES

➤ Tramitació

1. Interposició: hi ha un termini de 5 dies. Recurs de reforma previ → preceptiu en l'ordinari, potestatiu en PA. L'apel·lació es pot interposar de forma subsidiària en el mateix escrit de reforma.
2. Admissió: per l'OJ que va dictar la resolució recorreguda.
3. Substanciació:
 - **Procediment ordinari**: la major part davant del Tribunal *ad quem*. Vista preceptiva. Si no se suspèn → testimoniatsges particulars. Trasllat a les parts per a la personació.
 - **Procediment abreujat**: la major part davant del Tribunal *a quo*. Trasllat a les parts per a al·legacions i designació de particulars. Vista potestativa (excepte les mesures cautelars).

➤ Resolució: interlocutòria.

APEL·LACIÓ CONTRA RESOLUCIONS DEFINITIVES (INTERLOCUTÒRIES)

- Interlocutòries de sobreseïment lliure del JI i del JCI en el procediment abreujat: davant l'AP i la sala penal de l'AN. (La mateixa tramitació que l'apel·lació contra resolucions interlocutòries).
- Interlocutòries que disposen la finalització del procés per falta de jurisdicció o per sobreseïment lliure dictades per l'AP o per la sala penal de l'AN: davant la sala civil i penal dels TSJ i davant la sala d'apel·lació de l'AN. (Tramitació per la via de l'apel·lació contra sentències en l'abreujat).
- Interlocutòries dictades pel magistrat-president del TJ que comporten la finalització del procés per falta de jurisdicció o sobreseïment lliure: davant la sala civil i penal del TSJ. (Els mateixos tràmits que l'apel·lació contra sentències emeses pel magistrat ponent del TJ).

APEL·LACIÓ CONTRA RESOLUCIONS DEFINITIVES (SENTÈNCIES)

1. Generalització de la doble instància (Llei 41/2015)

Hi faltaven

- Sentències dictades en primera instància per l'AP (ara davant del TSJ).
- Sentències dictades per la sala penal d'AN en primera instància (ara davant de la sala d'apel·lacions de l'AN).

2. L'apel·lació en el procediment abreuja: model que cal seguir.

- En el judici sobre delictes lleus (sent. dictades pel JI o JVM, art. 976): normes PA.
- En el procediment de menors: remissió a la LECrim.
- En els judicis ràpids (ST dictades pel Jpe): normes PA.
- En l'abreuja (ST dictades pel Jpe, JCPe, AP i AN).
- En l'ordinari (ST dictades per l'AP o per l'AN): normes PA.

3. Limitació de les facultats revisores de l'òrgan *ad quem*

Art. 792.2.1 LECrim: "No pot condemnar l'encausat que va ser absolt en primera instància ni agreujar la sentència condemnatòria que li haja sigut imposada per error en l'apreciació de les proves" → doctrina TEDH i TC.

No obstant això...

APEL·LACIÓ CONTRA SENTÈNCIES EN L'ABREUJAT

➤ Notes caracteritzadores

- Recurs ordinari → motius taxats però de forma àmplia.
- Recurs devolutiu → la resolució és de l'OJ superior.

➤ Sentències recurribles i competència funcional

- J. penal (JCPe) → AP (sala penal de l'AN)
- AP → sala civil i penal del TSJ.
- Sala penal de l'AN → sala d'apel·lacions de l'AN.

➤ Interposició del recurs

- Escrit davant l'òrgan *a quo*.
- Termini → 10 dies següents a la notificació de la sentència.

APEL·LACIÓ CONTRA SENTÈNCIES EN L'ABREUJAT

MOTIUS (art. 790.2 LECrim)

a) Trencament de normes i garanties processals

- Han de citar-se les normes que es consideren infringides (legals o CE).
- Cal expressar les raons de la indefensió.
- Cal acreditar que s'ha demanat l'esmena de la infracció en primera instància.
- S'exigeix que la infracció tinga una incidència directa en el resultat del procés i que siga imputable a l'OJ.

b) Error en l'apreciació de la prova

- Es pretén que l'OJ faça un nou examen i valoració de la prova practicada en primera instància.
- Limitat si l'apel·lant és l'acusador.

c) Infracció de les normes de l'ordenament jurídic: infracció de normes de caràcter substantiu.

APEL·LACIÓ CONTRA SENTÈNCIES EN L'ABREUJAT

- **Proposició de prova en apel·lació limitada a:**
 - Les que no es van poder proposar en primera instància.
 - Les que allí van ser denegades indegudament (protesta oportuna).
 - Les admeses i no practicades per causes no imputables al proponent.
- **Admissió del recurs i trasllat a les altres parts:** *a quo*. Termini: 10 dies per a al·leg.
- **Substanciació del recurs:** òrgan *ad quem* (vista no preceptiva).
- **La sentència d'apel·lació:** depèn de si s'estima el motiu de:
 - Trencament d'una forma essencial del procediment: la sentència s'anul·la i les actuacions es retrotrauen a l'estat en el moment de la infracció.
 - Infracció de la norma material: la sentència es revoca i se'n dicta una de nova.
 - Error en l'apreciació de la prova:
 - ✓ Al·legat per l'acusat **perjudicat**: la sentència es revoca i se'n dicta una altra de favorable.
 - ✓ Al·legat per l'acusador **contra sentència absolutòria o contra sentència condemnatòria en què sol·licita un agreujament de la condemna**: la sentència s'anul·la i les actuacions es tornen a l'òrgan que va dictar la resolució recorreguda perquè en dicte una de nova que esmene el defecte de motivació.

APEL·LACIÓ CONTRA SENTÈNCIES EN EL PROCEDIMENT PER DELICTES LLEUS

- Remissió al que es disposa per a l'apel·lació **en el procediment abreujat** (art. 976.2 LECrim).
- **Particularitats**
 1. Les ST apel·lables són les dictades pel jutjat d'instrucció i pel Jutjat de Violència sobre la Dona.
 2. Competència funcional: AP.
 3. Apel·lable en el termini dels 5 dies següents a la notificació.

APEL·LACIÓ CONTRA SENTÈNCIES EN ELS JUDICIS RÀPIDS

- Sentències dictades en primera instància pel jutjat penal.
- Substanciació segons el que s'ha dit per al procediment abreujat.
- **Competència funcional:** AP
- **Especialitats**
 1. La tramitació i resolució tenen caràcter preferent.
 2. Termini per a presentar l'escrit de formalització: 5 dies.
 3. Termini de les altres parts per a presentar escrits d'al·legacions: 5 dies.
 4. La sentència d'apel·lació ha de dictar-se dins dels 3 dies següents a la celebració de la vista o dins dels 5 dies següents a la recepció de les actuacions, si no se celebra vista.

FI